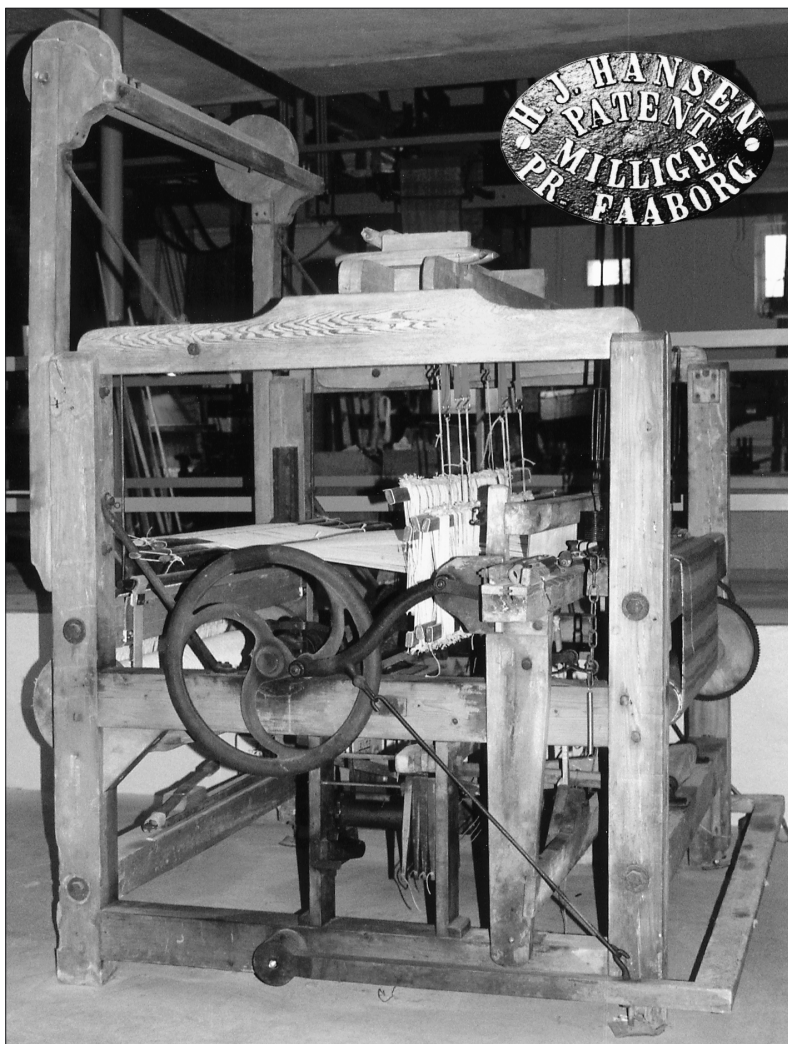

TENEN

Dansk Tekstilhistorisk Forening

10. årgang, nr. 3

Vinter 2000

Indhold:

Generalforsamling lørdag den 25. marts 2000	side 3
Møde med en usynlig fortid	side 7
Formandens beretning: Ti år med TENEN	side 9
Håndarbejdets dag på Ellegårdsmuseet	side 22
Nordisk Strikkesymposium	side 25
Efterlysning	side 26
En rig og spændende oplevelse	side 27
Bøger og artikler	side 28
Arrangements- og udstillingskalender	side 33
Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.	side 35

TENEN Dansk Tekstilhistorisk Forening

Formand: Susanne Nielsen, Sasserød 16, 5462 Morud, telefon 64 83 11 26
Næstformand: Astrid Dueholm, Lembkesvej 10 B, 6100 Haderslev, telefon 74 52 19 54
Kasserer: Anni Mejdahl, Nibsbjergvej 10, 7500 Holstebro, telefon 97 42 37 86
Giro nummer: 143-0130

Tidsskriftet TENEN

Redaktion: Hanne Frøsig Dalgaard, Bredebovej 33, 6.tv, 2800 Lyngby, telefon 45 88 32 67,
ePost hfd@vip.cybercity.dk • Lone de Hemmer Egeberg, telefon 45 81 15 97
• Vibeke og Frits Lilbæk, telefon 48 17 16 47,
ePost vofl@get2net.dk

TENEN udkommer fire gange om året – sidst i månederne juli, oktober, januar og april.
Deadline for redaktionelt stof er seks uger før eller efter aftale med redaktionen.
Artikler og indlæg sendes til Hanne Frøsig Dalgaard
– meget gerne maskinskrevet, på diskette eller med ePost.

Annoncepriser: 1/1 side: 525 kr. 1/2 side: 300 kr. 1/4 side: 185 kr. 1/8 side: 135 kr.

Sats og billedbehandling: Frits Lilbæk • Digitaltryk: VesterKopi • ISSN: 0906-9526

Copyright © TENEN og forfatterne • 25.01.2000.

Ældre numre af TENEN kan købes ved henvendelse til foreningens kasserer
– så længe lager havs. Prisen er 35 kr.

Flytning meddeles til Post Danmark. Husk at skrive, at du abonnerer på
TENEN, blad nr. 03200 og oplys dit medlemsnummer.

Generalforsamling lørdag den 25. marts 2000 på Krengerup

TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening markerer 10-året samt afholder generalforsamling i Hørvævmuseet på Krengerup.

kl. 10:45 Vi mødes på Banegårdscentret i Odense, hvor tog fra København ankommer kl. 10:31 og fra Jylland kl. 10:45. Derfra kører vi med taxa-bus til Krengerup. Bussen afgår kl. 11 præcis fra taxaholdepladsen bag Banegårdscentret.

Kl. 11:30 På Krengerup indleder vi dagen med en kop kaffe, hvorefter Beth Døssing, Annlise og Bent Bille vil stå for en rundvisning på museet, der rummer væve og redskaber fra Tommerup Væveri og Hørfabrik, tekstiler i hør samt en stor samling tekstiler og plantefarvede garner fra Ingeborg Mule Henningsens værksted. Der bliver også lejlighed til selv at gå på opdagelse på museet, ligesom TENENs samling af hørprøver (gave fra Poul Sterm – omtalt i bladet, 8. årgang nr. 1, sommer 1997) vil være lagt frem.

Kl. 13:30 Frokost med ta'-selv-bord.

Kl. 14:15 TENENs generalforsamling.

Dagsorden ifølge vedtægterne:

1. Valg af dirigent.
2. Navneopråb.
3. Formandens beretning. Den er trykt i dette nummer af TENEN.
4. Godkendelse af formandens beretning.
5. Indkomne forslag der har betydning for budget.
6. Fremlæggelse af revideret regnskab og budget.
7. Fastsættelse af kontingent.
8. Valg til bestyrelse for 2 år ad gangen. I lige år vælges 4 bestyrelsesmedlemmer og i ulige år vælges 3 bestyrelsesmedlemmer. På valg er Hanne Frøsig Dalgaard, Lone de Hemmer Egeberg og Vibeke Lilbæk, der alle tre modtager genvalg samt Astrid Dueholm, som ikke ønsker genvalg.
9. Valg af revisor og 2 bestyrelsessuppleanter for 1 år.
10. Øvrige indkomne forslag.
11. Eventuelt.
12. Kulturelt tekstilt indslag – kl. 15:30 – er beskrevet nedenfor ...

Referat er et medlem af TENENs bestyrelse. Referatet underskrives af dirigenten og bringes i førstkommende medlemsblad.

Under punkt 10 fremsætter bestyrelsen ændringsforslag til formålsparagraf. Den nuværende formålsparagraf lyder:

§2 Foreningens formål er:

a) at bevare og formidle kendskabet til og interessen for danske tekstiler – kunstnerisk, kulturhistorisk og håndværksmæssigt.

b) at fremme kultur – og kunsthistorisk og håndværksmæssig forskning af tekstiler.

Bestyrelsens ændringsforslag lyder:

§2 TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening har til formål at bevare og formidle kendskab til tekstiler samt fremme tekstilforskning ud fra kultur- og kunsthistoriske samt håndværksmæssige synsvinkler.

Kl. 15:30 Foredrag ved Kirsten Holm, Bogense: **Slettens Vævere.**
Igennem flere århundreder blev der i det nordfynske område Sletten vævet tekstiler til salg på markeder i Odense og andre steder. Denne produktion udviklede sig fra begyndelsen af 1800-tallet meget hastigt mht. såvel kvalitet som kvantitet. I slutningen af århundredet faldt produktionen igen, og omkring 1950 var der næppe spor tilbage.

Med baggrund i en række kilder belyses det, hvordan denne produktion prægede befolkningens levevis og levevilkår. Kilderne beskriver også, hvorledes produktionen forbedredes bl.a. gennem uddannelse af befolkningen og indførelse af nye maskiner, frø mv. Læs også Kirsten Holm's artikel *Møde med en usynlig fortid* i dette nummer.

Kl. 17:30 Bliver vi hentet af bussen, der kører os til Banegårdscetret i Odense. Tog afgår mod København kl. 18:15 og mod Jylland kl. 18:31.

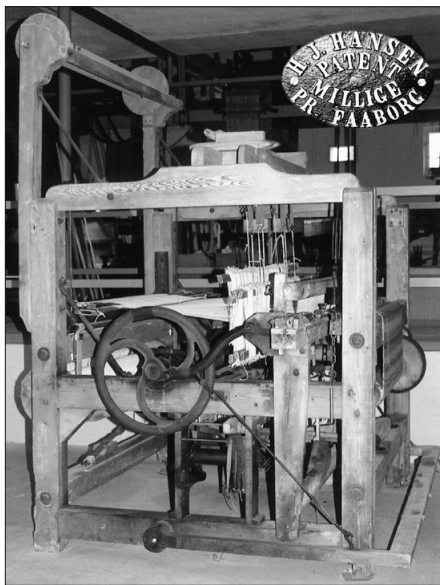
Pris ialt: 190 kr. som indbetales på TENENs giro 143-0130 senest den 10. marts. Prisen er beregnet sådan: entré på Hørvævmuseet 25 kr., foredrag 40 kr., kaffe ved ankomst 10 kr., frokost 35 kr. (kaffe og kringler ved generalforsamling er gratis for medlemmer), bustransport Odense-Krengerup retur 80 kr. Ved færre end 20 deltagere ser vi os nødsaget til på dagen at opkræve et ekstra beløb til bussen.

Kontakt: Kontaktperson er Susanne Nielsen tlf. 63 83 11 26 eller Beth Døssing tlf. 64 74 19 19.

Forsidebilledet på dette nummer af *TENEN* viser en Millingevæv, som er et af Hørvævsmuseets klenodier.

Det er en hånddrevet væv med indbyggede mønstermuligheder til landsbyvævere uden adgang til elektricitet. Der blev bygget en del af dem, og de blev forsynet med et fint skilt som desværre indeholder en stavfejl. Skiltet er monteret ind i billedet foroven.

Foto: Lilbæk

Kædeskæring på Hørvævsmuseet. Opsætning af vævene er altid det største arbejde, så derfor bliver kæden lavet så lang som muligt, helst ikke under tohundrede meter. Udenfor billedet til højre står et stativ med de ca. 250 garnnøgler, hvoraf kæden skæres.

Foto: Hørvævsmuseet

Bomning på Hørvævmuseet. På billedet herover bliver den færdigskårne kæde bommet over på serviet-væven.

Foto: Hørvævmuseet

Mule Henningsens plantefarvningskøkken på Hørvævmuseet.

Foto: Hørvævmuseet

MØDE MED EN USYNLIG FORTID

For ca. 10 år siden fik Bogense Museum nye lokaler og en del mere plads. I den forbindelse arbejdede jeg sammen med især Inger Jørgensen på at lave en tekstiludstilling med vægt på lokalt fremstillede arbejder. Hensigten var desuden at fremhæve og oplyse om den omfattende hjemmeproduktion af vævede stoffer, som i århundreder fandt sted på Sletten, det fattige, nordfynske område beliggende i en trekant afgrænset af Odense Fjord, Kattegat og landevejen Odense – Bogense. Som lokalt museum opbevarer og indsamler Bogense Museum i særlig grad effekter og viden, der knytter sig til denne tekstilfremstilling.

I forbindelse hermed holdt jeg et foredrag, hvori jeg forsøgte at redegøre for den viden, man har om Slettens vævere. Jeg opsøgte også personer fra familier med rod i lokalområdet og fik herved af en ældre nordfynbo oplyst, at hun kunne huske, der i Stige havde været et væveri, da hun var barn og ung pige. Dette var en overraskelse for mig, som selv havde boet i Stige det meste af min barndom og gået i skole der, men aldrig hørt tale om et væveri.

Det viste sig, at på Lodsvej 23 i Stige boede en af de allersidste af Slettens vævere. Det var Herman Larsen, født år 1900 og, da jeg talte med ham, 91 år gammel. Både Herman Larsen og hans næsten jævnaldrende kone var mærkede af alderen, men tog meget venligt imod mig, da jeg kom på besøg. Huset, de boede i, var det samme, som Herman Larsens forældre i 1906

havde købt som bolig for familien, og det var stadig indrettet med små rum og havde lavt til loftet.

Herman Larsen fortalte, at hans far, Lars Christian Larsen, var væver fra Pårup. I slutningen af 1800-tallet kom han til Stige og startede et væveri på den adresse, der nu hedder Lodsvej 15. I begyndelsen arbejdede han med håndvæv, men som tiden gik anskaffede han 6 maskinvæve. I Herman Larsens barndom blev disse drevet af en petroleumsmotor. Senere, da Lars Christian Larsen var lidt oppe i årene og igen gik alene på væveriet, blev denne afløst af en elmotor.

I mellemtiden havde væveriet oplevet en driftig periode, hvor forretningen gik så godt, at Lars Christian Larsen kunne kalde sig "fabrikant", og familien måske blev regnet for lidt finere end andre. Oprindeligt fremstillede væveriet kun bomuldsstoffer, men i en periode vævedes også uldne stoffer på en klædevæv. Aktiviteten kom desuden til at omfatte farvning af garner, som Lars Christian Larsen mest købte på indkøbsrejser til Jylland, især Grenå og Silkeborg. Nogle partier garn fik han dog også fra Odense. Han skaffede sig gerne rester fra de store industrivæverier.

Farveriet lå omme i baghaven. Farverne blev som regel indkøbt i Tyskland. Herman Larsen huskede, at garnerne blev indfarvet i alle mulige kulører, til blåt brugte de indigo.

Efterhånden som virksomheden voksede, blev der beskæftigelse til Herman Larsens mor og søsken-

de foruden 2 damer. Herman Larsen kunne huske, at han passede en spindemaskine. Hans ældre bror, Peter, blev væver og fik senere arbejde på Brandts Klædefabrik. Selv brød Herman Larsen sig ikke om arbejdet, så han kom ud at sejle. Herman Larsen fortalte, at i hans barndom gik alle i Stige, i alt fald til hverdag, i tøj fra faderens væveri. Dette forbavsede mig, for på dette tidspunkt var industrielt fremstillede produkter jo vidt udbredt. Desuden husker jeg, at mine bedsteforældre, hvoraf den yngste var et par år ældre end Herman Larsen, aldrig omtalte hjemmevævet tøj i forbindelse med sig selv. Da jeg spurgte nærmere til det, tænkte Herman Larsen sig om og

*I forbindelse med
TENENs generalforsamling
holder Kirsten Holm foredrag
og har ting med fra
museet i Bogense*

sagde, at han kunne være i tvivl med hensyn til damernes undertøj.

Væveriet fortsatte i mange år. Hvornår afviklingen begyndte, er lidt usikkert. Herman Larsen husker imidlertid, at den sidste af maskinvævene under 2. verdenskrig kom op til Den Gamle By i Århus. Der havde været et medlem af Fabrikantforeningen for at tale om det først. Herman Larsen rejste sammen med faderen derop for at aflevere den og sætte den op. En del år senere kom han forbi og ville se til væven, men da var den flyttet. Lars Christian Larsen fik, da nu alle maskinvævene var væk, at-

ter en håndvæv, som han arbejdede på til sin død.

Da Herman Larsen så ud til at være færdig med at fortælle, hvad han kunne huske om faderens væveri, spurgte jeg, om de havde nogle eksempler på stoffer fra væveriet. Både han og hans kone overvejede dette og svarede nej. Jeg pressede lidt på, for det ville jo være fint med et eksempel eller i det mindste et fotografi af et eksempel fra dette væveri til Bogense Museum. Men nej, og de undrede sig også selv over det. Dette var jo væverens hjem gennem ca. et halvt århundrede, siden havde hans søn boet i huset, alligevel var der ikke så meget som en lille klud tilbage.

Dette kan måske hænge sammen med to ting:

- På væveriet blev fremstillet stoffer til hverdagstøj til jævne folk. Den slags blev normalt slidt og måske lappet, til det ikke kunne mere. Så kunne det blive syet om fx. til børnetøj, hvis der stadig var slidstærke områder i stoffet og til sidst blive brugt til pudseklude. Man gemte ikke en hverdagsskjorte eller et forklæde til at vise frem. Det, som måske blev gemt, var de fine ting, broderede chemiser ol.
- Stige, som nu kan betragtes som en forstad til Odense, var i nogle årtier noget så usædvanligt som en landsby, hvor den overvejende del af befolkningen bestod af industriarbejdere, især tilknyttet Odense Stålskibsværft. Denne befolkningsgruppe har boet i små huse, ofte med børnerige familier, en del af dem til leje. Der har ikke været plads til at gemme på overflødige ting, og man

har oftere flyttet, end dem, der bor i eget hus. I modsætning her-til står de mere velaflagte bondefamilier med store stuehuse, som i vid udstrækning har leveret/leverer tekstiler til såvel Bogense Museum som Genbrugsbutik-

ken i Bogense. Her har kister og kommoder kunnet stå på loftet i årtier og fx ubrugt brudeudstyr og slidte skjorter lagt fra til klude kunnet komme frem ved flytning, ombygning ol.

Kirsten Holm

Formandens beretning: **Ti år med TENEN**

Da TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening i marts har eksisteret i 10 år, er det oplagt denne gang, ikke at skrive en traditionel årsberetning, men i stedet se tilbage på alle årene og undervejs samle nogle af de væsentligste tråde op.

Foreningens rødder findes i Danmarks Folkelige Broderier, etableret i 1954 og med det formål at registrere landbokulturens tekstiler før industrialiseringen. I løbet af de 35 år Danmarks Folkelige Broderier fungerede, afholdt man 101 udstillinger med privatejede tekstiler udover det ganske land, registrerede, udgav mønsterark, og diasserier med teksthæfter. Et par af bestyrelsesmedlemmerne, Gudrun Andresen og Charlotte Rud var tilmed aktive fra start til slut.

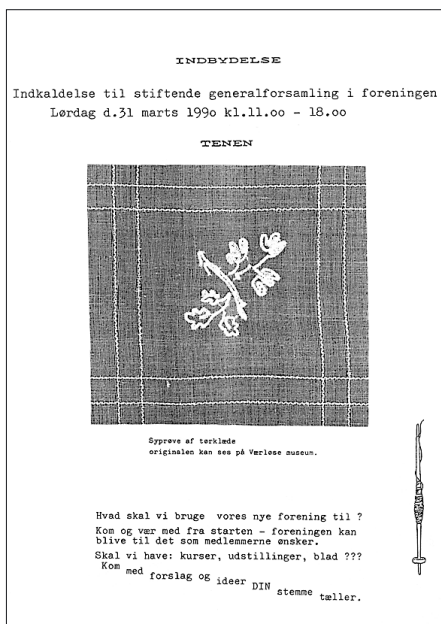
I anledning af stavnsbåndsjubilæet i 1988 udkom bogen *Fra silkesko til bondens bo*, baseret på foreningens indsamlede materiale. Og endelig skal nævnes, at indsamlingsarbejdet foregik i samarbejde med Nationalmuseet, som i dag har kopi af alle registreringskort og fotografier.

Når Danmarks Folkelige Broderier i 1989 besluttede at nedsætte et hvilende udvalg – men reelt op-hørte som forening – hang det sam-

men med, at man anså opgaven for fuldført i henhold til formålspara-graffen. På Danmarks Folkelige Broderiers sidste generalforsamling, den 27. maj 1989 på Engesholm Højskole, meddelte et af bestyrelsesmedlemmerne, Hanne Frøsig Dalgaard, at hun ville tage initiativ til oprettelsen af en ny forening. Den 28. oktober samme år afholdtes et møde på Frilandsmuseet i Brede, hvor 33 personer deltog. Hanne Frøsig Dalgaard, Hanne Eriksen, Jytte Harboesgaard, Lotte Højrup, Ilse Jespersen, Annet Laursen og Lisbeth Roum-Møller blev på dette møde udpeget til at skabe rammerne for en stiftende generalforsamling samt udarbejde forslag til vedtægter.

1990: Lørdag den 31. marts 1990 afholdt TENEN stiftende generalforsamling på Nyborg Strand. Og ved samme lejlighed fik foreningen et længere navn, nemlig TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening. 21 mødte op og 50 havde på forhånd indbetalt kontingent.

På vegne af arbejdsgruppen udtalte Hanne Frøsig Dalgaard, at foreningens formål først og fremmest vil være at stimulere glæden hos private ved at eje smukke og

1990: Invitation til stiftende generalforsamling.

interessante tekstiler, såvel gamle som nye – men at foreningen også vil arbejde for, at disse ting kan blive kendt og komme til inspiration i en større kreds. Arbejdet skal bestå i at foranstalte udstillinger og registrering af tekstiler af almen interesse i privateje. Som indledende projekt blev emnet selskabstasker foreslået. Arbejdsgruppen havde desuden forslag om et medlemsblad, skitseret til udgivelse 4 gange årligt.

Den første bestyrelse kom til at se sådan ud: Hanne Frøsig Dalgaard, Lillian Damgaard Christiansen, Ilse Jespersen, Annet Laursen, Gitte Nødskov, Lisbeth Roum-Møller og Karin Hoffritz. Som suppleanter valgtes undertegnede samt Grethe Handberg. Rikke Rasmussen valgtes som revisor. General-

forsamlingens tekstile indslag var en udstilling med tasker arrangeret af Elna Høgh samt fremvisning af en af Danmarks Folkelige Broderiers lysbilledserier.

I maj udkom det første blad – på 8 sider – det indeholdt referat fra generalforsamlingen, vedtægter samt en kort introduktion til tamburering skrevet af Lisbeth Roum-Møller.

Ret hurtigt meddelte Lillian Damgaard Christiansen, at hun ønskede at trække sig ud af bestyrelsesarbejdet, hvorfor jeg som suppleant trådte ind i bestyrelsen allerede i juli 1990. Det første års bestyrelsesmøder var præget af debat om bladets indhold og form – redaktionen bestod af Lisbeth Roum-Møller, Karin Hoffritz og Ilse Jespersen.

I oktober afholdtes den første temadag på Frilandsmuseet. Det medførte diskussion i bestyrelsen, hvorvidt foredrag skulle arrangeres under folkeoplysningsloven, eksempelvis i FOF-regi eller ej. På årets sidste bestyrelsesmøde vedtoges, at der fremover afholdes 4 bestyrelsesmøder årligt.

Der blev planlagt registrering af selskabstasker på Odense Fagskole i november. Trods god pressedækning lokalt blev fremmødet beskedent og det registrerede antal tasker ligeså.

1991: På årets første bestyrelsesmøde i februar besluttedes det, at der ikke skal afholdes kurser i TENEN-regi.

Den første ordinære generalforsamling fandt sted i Århus – måske med en lidt mat stemning, kun 121 havde betalt kontingent, og det var

tydeligt, at vi ikke havde overtaget medlemsskaren fra Danmarks Folkelige Broderier.

I årsberetningen skrev Hanne Frøsig Dalgaard bl.a.: "TENENs formål spænder over hele spektret af tekstil i brug, teknik og tid. Det var og er en stor udfordring, for det præger i lige så stor udstrækning medlemmernes forventninger. Vi må gøre os klart, at det ikke ville være muligt straks at komme alles ønsker i møde. Medlemsbladet har vi givet høj prioritet. Kontakten mellem os må være altafgørende for foreningens trivsel og udvikling."

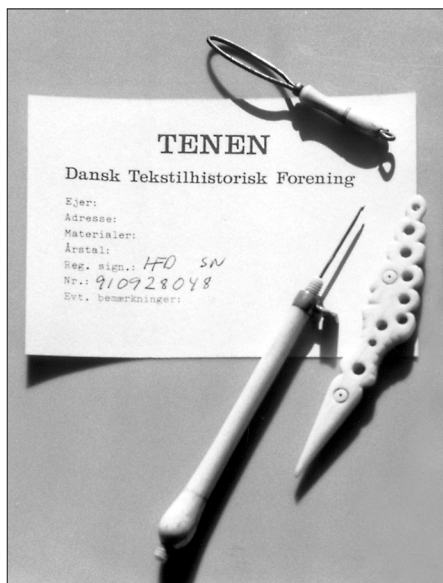
Ilse Jespersen ønskede at forlade bestyrelsen, i stedet valgtes Inger Jørgensen. Jytte Harboesgaard og Ilse Jespersen valgtes som suppleanter.

Det tekstile indslag bestod af foredrag om væverhåndværket ved

Hanne Frøsig Dalgaard, og Gitte Nødskov havde arrangeret en udstilling med dragtstoffer til folkedansere, samt fortalte lidt om sit arbejde med vævning af disse. Dagen efter var der rundvisning i tekstilsamlingen i Den Gamle By Århus ved Birgitte Kjær.

Kort efter generalforsamlingen forlader Gitte Nødskov bestyrelsen og Jytte Harboesgaard tiltræder. Bestyrelsen konstituerer sig med Hanne Frøsig Dalgaard som formand, Annet Laursen som kasserer og undertegnede som sekretær. Redaktionen består nu af Karin Hoffritz og Lisbeth Roum-Møller. TENENs aprilnummer er vokset til 12 sider og Karin Hoffritz har interviewet kniplelærerinden Maud Daverkosen, født i 1906. Dette interview bliver starten på en lang række, hvor kvinder født i århundredets begyndelse, fortæller om deres liv med tekstiler.

Der afholdes to temadage på Frilandsmuseet. Tasker registreres i Fuglevad Vandmølle samt på Nordfyns Museum i Bogense. Et arrangement i Dansk Paramenthandel gav to fremmødte + bestyrelsen, hvorefter TENEN gik over til forhåndstilmelding til arrangementer. Årets bestyrelsesmøder var præget af diskussioner om PR for foreningen, økonomi, hvordan registreringen skulle foretages, samt hvordan det registrerede materiale skulle formidles. Skulle der udarbejdes sylanvisninger – mønsterark – til nogle af de registrerede genstande? Eller skulle materialet fremlægges i form af en analyse? Dette medførte mange diskussioner på flere møder, og resulterede i at Lisbeth Roum-Møl-

1991: Temadag bla. med sytilbehør.

ler, der havde udarbejdet forslag til syvejledning til tambureret taske, trak sit forslag tilbage.

1992: På årets første bestyrelsesmøde skulle foreningens fremtid sættes til debat – men ifølge referatet gik det ikke sådan – til gengæld blev der fremsat forslag om, at forklæder kunne være næste registreringsemne.

Medlemstallet var steget til 160, og årets generalforsamling foregik i Fuglevad Vandmølle. I årsberetningen skriver Hanne Frøsig Dalggaard bl.a. "I forhold til øvrige foreninger synes TENENs særpræg efterhånden at tegne sig mere klart: at vi satser på tekstilteknikkers historie og på tekstilers kulturhistorie, men i mindre grad på den praktiske udførelse."

På generalforsamlingen vælges to nye suppleanter, Birgitta Schøning og Karin Lausten. Det tekstile indslag var fremvisning af registreringsdias med tasker og syskrin, fotograferet på temadagen i september året før.

Samtidig meddeles det, at TENEN vil tage et nyt tema op, nemlig forklæder. Det medfører at både Bodil Munch og Margit Ambeck spontant skriver "forklædeerindringer" til bladet. Bladet er vokset til 20 sider, i forårsnummeret kan man f.eks læse en artikel om vask af gamle tekstiler, forfattet af Sonja Støvring. Bladets form og indhold optager en del tid – også på bestyrelsesmøderne.

Der afholdes temadage på Aalborg Historiske Museum samt hos væveren Kamma Gudmand-Høyer. En skovtur går til Jægerspris Slot og Færggården.

1992: Temadag hos væveren Kamma Gudmand-Høyer.

Kortene fra taskeregistreringen renskrives af Inger Jørgensen og undertegnede, som på den baggrund skriver en artikel om emnet, der bringes i bladet, vinter 1992–93. Set i bakspejlet var dette projekt i høj grad en øvelse i, hvordan en registrering kunne gribes an. Når emnet ikke fik en større gennemslagskraft, hænger det nok sammen med, at de personlige historier sjældent var knyttet til taskerne, da disse snarere var samleobjekter. Registreringskortene opbevares i dag hos Annet Laursen Skjelsager.

1993: Der afholdtes generalforsamling i Vissenbjerg på Fyn. Det tekstile indslag var Henrik Jan-

sens foredrag om Svendborg Fattiggård og bagefter var der forklædere registrering. 26 personer fra Vissenbjerg, Tommerup og Sønder sø kommuner fulgte Lokalavisens opfordring: "Ta' forklædet på og gå på Vissenbjerg Bibliotek". I alt blev der indleveret 126 forklæder, som tilsammen lagde beslag på mange registreringstimer.

Efter generalforsamlingen arrangerede undertegnede en udstilling om forklæder på biblioteket, og det var tydeligt, at emnet appellerede til mange mennesker. I maj måned registreredes der forklæder i København, Birthe Karin Fischer skriver om vævede forklæder i bladet, og i november ser TENENs medlemmer på forklæder fra Arbejdermuseets magasin.

Lisbeth Roum-Møller har opmålt og tegnet mere end 30 forklæder. På bestyrelsesmøderne diskuteres der registrering – med eller uden edb-metoder, fotografering og arbejdsfordeling. Annet Laursen Skjelsager og undertegnede besøger Høsterkøbvæveren, og der bringes et interview med ham i 4. år-

NYT fra Biblioteket

Forklæder er også historie...

Dansk Tekstilhistorisk Forening afholder temadag lørdag den 27. marts på Vissenbjerg bibliotek.

Kl. 15.00: »Fattiggården og de vævede måtter«. Foredrag v/museumsinspektør Henrik M. Jansen, Svendborg. - Pris 35 kr.

Kl. 16-20: Registrering af forklæder. Alle, der har gamle eller nyere forklæder liggende, opfordres til at møde op på Vissenbjerg bibliotek, så Dansk Tekstilhistorisk Forening kan få lov at se på dem og derved tegne et stykke dansk kvindehistorie.

1993: Generalforsamling og registrering af forklæder.

gang nr. 2. Poul Kej fra Vestfyn skriver to artikler om damaskvæver Lars Clausen.

1994: På årets første bestyrelsesmøde foreslås det, at TENEN fremover skal have 4 suppleanter, bl.a. for at sikre en bedre geografisk spredning af bestyrelsesmedlemmer.

Generalforsamlingen blev afholdt på Sønderkov Slot, og om registreringsarbejdet skriver Hanne Frøsig Dalgaard bl.a. i årsberetningen: "For at beskytte privates ejendomsret vil ingen få adgang til de originale registreringskort, men interesserede medlemmer kan få adgang til gennemsyn af kartotekskortene uden ejeroplysninger. Adgang til de originale genstande hos ejerne vil i særlige tilfælde blive formidlet gennem TENENs bestyrelse."

Som nyt bestyrelsesmedlem valgtes Anni Mejdahl, og suppleanterne blev Birgitta Schøning, Karin Lausten, Else Marie Søndergaard, Astrid Dueholm og Inger Jørgensen.

På generalforsamlingen diskuteredes PR og synliggørelse af foreningen. Mette Havsteen Mikkelsen stod for det tekstile indslag – et foredrag om Jenny la Cours væveskole i Askov. Museumsinspektør Svend Åge Knudsen viste rundt på Sønderkov og fortalte om bygnings historie og restaurering.

TENENs skovtur gik til Hjerl Hede, hvor Tekstilhåndværkerne i Ringkøbing Amt havde arrangeret et "træf" for en række væve- og tekstilkredse. Tove Engelhardt Mathiassen fra Den Gamle By i Århus

1994: Skovtur til Hjerl Hede.

holdt et foredrag: Fra særk til T-shirt.

I bladet bringes der en artikel om hjemmelavede menstruationsbind, og der efterlyses oplysninger om sådanne. Flere medlemmer bidrager med oplysninger om de "nødvendige genstande", men det var bestemt ikke alle medlemmer der delte bestyrelsens begejstring for dette emne!

I august registrerede Karin Hoffritz og Anni Mejdahl forklæder på Skals Håndarbejdsskole. I september besøgte Kunstindustrimuseets bibliotek og tekstilmagasin.

1995: Årets generalforsamling afholdtes på Næstved Museum og det tekstile indslag bestod af tekstiler fra museets magasin samt deltagelse i Mette Lise Røssings foredrag om Dronningens gobeliner. Annet Laursen Skjelsager havde desuden arrangeret en mindre udstilling om forklæder. Som suppleant blev Beth Døssing valgt og Lucie Borgsmidt-Hansen valgtes som revisor.

I årsberetningen skriver Hanne Frøsig Dalgaard bl.a. "– bestyrel-

sen bør fungere som en central, hvor opgaverne passerer, men planerne kan kun lykkes, hvis vi alle står sammen om at klare dem." Det tør i høj grad siges. Bestyrelsen var havnet i en stor krise, hvor knasterne hed manglende evne til kommunikation og samarbejde. Karin Hoffritz og Lisbeth Roum-Møller ønskede at forlade redaktionsarbejdet efter udgivelsen af de første 20 numre af TENEN – ved fratrædelsen gjorde de opmærksom på, at opgaven ofte havde været utaknemmelig!

I 5. årgang nr. 4 var indlagt et register over de fem første årgange, dette register var udarbejdet af Karin Lausten og Birgitta Schøning.

På bestyrelsesmødet i maj måned meddelte Annet Laursen Skjelsager, at hun ønsker at forlade kassererposten til 1. september. Jobbet overtages af Anni Mejdahl.

Hanne Frøsig Dalgaard blev ansvarshavende redaktør på bladet, og blev bistået af Kamma Gudmand-Høyer uden for bestyrelsen.

Skovturen gik til Kimmerslev Mølle, hvor Solvejg Petersen viste tekstiler fra skuffer og skabe.

I oktober registreredes der forklæder på Seminarium for Håndværk og Design i Nørresundby. Arbejdsgruppen bestod af Anni Mejdahl, Beth Døssing og undertegnede. Inger Jørgensen har renskrevet registre ringskortene fra de tidligere registreringer, hvorefter jobbet over tages af Beth Døssing. Der udarbejdes et spørgeskema om brug af forklæder, spørgeskemaet trykkes i 6. årgang nr. 3. Flere personer henvender sig til TENEN med få eller mange forklæder – disse bliver løbende registreret.

1995: Julebesøg i Rosenborgs magasiner og gobelin-konserveringsværksted.

En weekendtur til Sønderjylland må aflyses pga. snestorm – anledningen var i øvrigt 75-året for genforeningen.

Årets sidste temadag var et besøg på Rosenborg, hvor tekstilkonserveringsværkstedet, magasinet og slottets mange sale besøgte.

1996: Regnskabet viste et underskud på 4000 kr., som skyldes et frafald af medlemmer. Ved årsskiftet var der 181 medlemmer. Årets generalforsamling afholdtes på Møntergården i Odense, og det tekstile indslag udgjordes af tekstiler fra museets magasin – vævede arbejder af Christian Pedersen, Hårby og Lars Clausen, Wedelsborg. Karin Hoffritz, Lisbeth

Roum-Møller og Jytte Harboesgaard forlod bestyrelsen, i stedet blev Lone de Hemmer Egeberg, Beth Døssing og Astrid Dueholm valgt. Suppleanter blev Jytte Harboesgaard og Vibeke Lilbæk.

I april konstituerede bestyrelsen sig på følgende måde: formand Susanne Nielsen, næstformand Astrid Dueholm, kasserer Anni Mejdahl, sekretær Beth Døssing, redaktion Hanne Frøsig Dalgaard og Lone de Hemmer Egeberg.

I august vedtog bestyrelsen en forretningsorden for foreningen. Bestyrelsen begynder at holde møder på Badstuen i Odense.

En gave, som TENEN har fået for nogle år siden – en samling stof-

prøver, der har tilhørt Poul Stern, bliver registreret.

Et stort arrangement lægger beslag på Hanne Frøsig Dalgaard og Karin Hoffritz, nemlig den 15. internationale konference i The International Association of Costume, som foregår i København i dagene 29.–31. juli.

Blandt årets andre arrangementer kan nævnes besøget på Elna Høghs Tekstilmuseum samt Københavns Rådhus.

I bladet bringes bla. en vifteterminologi udformet af Torun Gjølstrup fra Ærø. Der efterlyses materiale om huekoner og guldnakker, og Bodild Arup fra Horne Lands Folkemindesamling skriver om småbørns tøj fra Horne Land.

1996: 15. internationale konference i The International Association of Costume.

Ved årets udgang går Vibeke Lilbæk (suppleant) og Frits Lilbæk (uden for bestyrelsen) ind i redaktionsarbejdet. Allerede i den nye redaktions første blad på 28 sider (7. årgang nr. 3) ses et stort kvalitete-løft i såvel billedgengivelse som layout.

1997: TENEN søgte om optagelse i Dansk Folkeoplysnings Samråd, men kunne kun optages som \$5 medlem, hvilket indebærer, at TENEN ikke fik en repræsentant i Samrådets repræsentantskab.

Generalforsamlingen afholdtes på Falster. Der var ingen nyvalg. Forslag om en vedtægtsændring, der skulle styrke den demokratiske proces i foreningen, blev vedtaget. Det tekstile indslag bestod af en række arrangementer, som var kommet i stand ved et samarbejde med Falsters Tekstillaug. Besøget på Falster varede i to dage.

Beth Døssing udarbejdede en registreringsvejledning. Foreningens retningslinjer for anvendelse af registreret materiale udarbejdedes. Sidstnævnte er trykt i bladet, 7. årgang nr. 4.

Der blev registreret forklæder i Søster Svenstrup på Sjælland og i Haderslev. Sidstnævnte registrering foregik i samarbejde med Syd-jysk Tekstilkreds.

Redaktionen udarbejdede en ny PR-foldere. Årets blade behandlede en mangfoldighed af emner. Grethe Bentzen-Møller skrev om metodisk håndarbejdsundervisning, Lone de Hemmer Egeberg interviewede Karen Thorvald Nielsen og Poul Kej skrev om Koppensbjergvæveren Lars Peter Larsen. Der indledtes en artikelserie, hvor landets hånd-

1997: Skovtur til Baalhougård i Søster Svenstrup.

arbejdsseminarier får ordet i en kort artikel.

I efterårsferien rejste en gruppe TENEN-medlemmer på en udbytterig tur til Norge sammen med en gruppe fra Håndarbejds lærernes Landsforening. For tredje gang dette år har TENEN haft glæde af et samarbejde med en anden forening – forhåbentlig har glæden været gensidig.

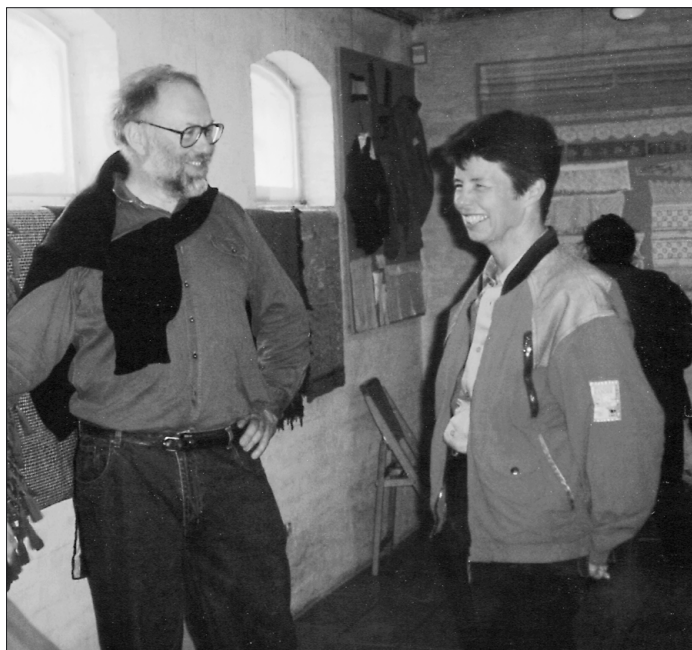
Årets arrangementer spændte vidt – fra besøg på to sjællandske slægtsgårde til en temadag om syborde. Jytte Harboesgaard begynder at indsamle billeder og informationer.

Med sybordsarrangementet har TENEN deltaget i den landsdæk-

kende markering af Håndarbejds Dags.

1998: Årets generalforsamling afholdtes på Textilforum i Herning. Ulla Thyrring stod for rundvisning og Flemming Lundholm fortalte om sit arbejde med Høsterkøb-væverens værksted. I årsberetningen kunne man bl.a. læse følgende: "På baggrund af de år, som TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening har eksisteret, begynder en tendens at tegne sig. TENEN er godt på vej til at blive et forum, hvor de stive faggrænser nedbrydes, og hvor der etableres dialog på tværs af uddannelse og fag." Vibeke Lilbæk blev valgt til bestyrelsen, da

1996: Skovtur til Færggården. Carsten Hess og Lone de Hemmer Egeberg.

Beth Døssing hellere ville stå som suppleant. På det konstituerende bestyrelsesmøde i maj måned overtog Annet Laursen Skjelsager sekretærposten.

TENEN udsendte PR-materiale via Dansk Folkeoplysnings Samråd, og på årets sidste bestyrelsesmøde diskuteres udbyttet af en tilknytning til Samrådet. Der var flertal for udmeldelse, hvilket først kunne ske med udgangen af 1999.

Hovedkræfterne har været samlet om bladet, da dette er foreningens ansigt udadtil, og samtidig kan bladet fungere som PR-materiale. Lone de Hemmer Egeberg begyndte at udarbejde en udstillingskalender, som første gang blev bragt i 8. årgang nr. 3. Årgangens artikler spænder vidt – Karen Finch skrev om gobelinkonservering, Beth Døssing bragte en stilhi-

storisk gennemgang af vinduegardiner i Danmark og Hanne Frøsig Dalgaard indledte en artikelserie om luksusforordninger.

Undertegnede registrerede en samling forklæder med tilhørende kapper og kraver, og der arrangeredes en forklædeudstilling på Viborg Stiftsmuseum i tilknytning til museets særudstilling om madlavning gennem tiden.

Blandt arrangementerne kan nævnes Lise Warburgs præsentationer af danske gobeliner. Første besøg var Københavns Rådhus, de øvrige præsentationer foregik i 1999 på henholdsvis Christiansborg Slot og Frederiksborg Slot.

1999: Årets generalforsamling blev afholdt i Aabenraa og som suppleant blev Lis Slottved valgt.

I det forløbne 10-år har generalforsamlingerne været lagt mange forskellige steder i landet, dels for at knytte nye kontakter, men også for at markere at foreningen er landsdækkende.

Et jubilæum byder på lejlighed til at se både tilbage og frem. Hvis man sammenligner TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening med rødderne – altså Danmarks Folkelige Broderier, er der tale om to vidt forskellige foreninger. Jeg vil derfor citere et par linjer fra årsberetningen fremlagt på Danmarks Folkelige Broderiers sidste generalforsamling i 1989. Her hedder der bl.a. "Tiderne skifter, det er nok andre genstande og en anden ånd, der i øjeblikket virker tiltrækkende. Men Danmarks Folkelige Broderiers materialesamling kan vente og bruges igen, når tiden er moden."

Jeg tror, det er meget væsentligt for en forenings eksistens, at den er i overensstemmelse med samtiden. Historien byder på foreninger, hvor formålsparagraffen – måske – blev opfyldt, men det kan lige så vel være, at tiden er løbet fra foreningen. Jeg kan nævne Selskabet til Hedebosyningens Fremme, som senere blev en del af Håndarbejdets Fremme – ikke den forening vi kender i dag, men derimod den af samme navn, som etableredes i 1928.

Selvom man beskæftiger sig med historien, må man altså gøre det i overensstemmelse med den tid man lever i. Det er på den baggrund, vi sætter en ændret formålsparagraf til afstemning på generalforsamlingen. Den nuværende paragraf er meget bred, den blev

sådan, fordi TENEN ikke i startfasen skulle virke under en indsnævret formålsparagraf, men derimod en paragraf der gav mulighed for at forsøge sig frem. Den nye paragraf præciserer, at der er tale om historiske tekstiler, derudover har formålsparagraffen fået en sproglig opstramning. Det historiske skal præciseres, fordi ingen må være i tvivl om, hvad TENEN står for, på den måde skulle vi heller ikke være i konkurrence med andre tekstile foreninger, men tværtimod være en nødvendig del af det samlede billede: personer og institutioner der interesserer sig for – eller beskæftiger sig med – historiske tekstiler – sætter simpelthen hinanden stævne i TENEN – Dansk Tekstilhistorisk Forening!

Skal man foretage flere sammenligninger mellem TENEN og Danmarks Folkelige Broderier, kunne den næste handle om registreringer. Folkelige Broderiers arbejde var baseret på registreringer – det er det ikke i TENEN. Folkelige Broderier kunne i forbindelse hermed trække på museers ekspertise samt en lang række frivillige hjælpere fra husholdningsforeningerne. I TENEN har registreringerne været præget af "græsrodsarbejde" udført af ganske få personer. Det sidste giver i hvertfald nogle begrænsninger. Mange vil sikkert også spørge til den bogudgivelse om forklæder, som bestyrelsen var så vidtløftig at love på generalforsamlingen for to år siden. Som ansvarlig for forklædeprojektet må jeg erkende, at det i disse år ikke er muligt for mig at afsætte så mange ekstra frivillige arbejdstimer, som det vil koste at skrive og koordine-

1999:
Generalforsamling i
Aabenraa.
TENENs for-
mand Susane
Nielsen
ved festmid-
dagen på Fol-
kehjem.

re en sådan bog. Men medlemmerne skal ikke snydes for et indblik i, hvad det indsamlede materiale rummer. Derfor vil TENENs jubilæumsnummer indeholde en længere artikel, hvor i hvertfald en mindre del af forklædematerialet præsenteres.

Når det handler om at sætte fokus på private tekstilsamlinger, har TENEN trods alt en lighed med Folkelige Broderier. Formen er anderledes, men det skal den også være, fordi tiden er anderledes. Mange kvinder har åbnet deres hjem, skuffer og skabe for en skare besøgende TENEN-medlemmer. I juni gik turen til Ahf Kristiansen i Baldersbrønde og i januar åbner Birgitta Schøning skabene. Jeg har ikke deltaget i alle disse besøg, men når har jeg været med, har jeg hver gang følt mig beriget og inspi-

reret. Det er et vigtigt felt at styrke fremover, og det ligger da også helt i tråd med de udtalelser Hanne Frøsig Dalgaard kom med på TENENs stiftende generalforsamling. Der har altid været god tilslutning til disse besøg i private hjem, men det kan måske også hænge sammen med, at der er få tekstiler udstillet på danske museer – undertiden kan man næsten få den tanke, at tekstilerne er pakket FOR godt ind i syrefrit silkepapir! Men i de forløbne 10 år er der også her sket noget interessant, idet to tekstilmuseer har set dagens lys. Textilforum i Herning, der ser på tekstiler før og nu – lokalt og globalt, samt Hørvævmuseet på Krengerup, der er centreret om Tommerup Væveri og Hørfabrik samt Ingeborg Mule Henningsens væveværksted. Sidstnævnte museum er udelukkende

baseret på frivillig arbejdskraft, og er i disse år inde i en frodig opbygningsfase. Det er derfor oplagt at TENEN afholder generalforsamling og markerer 10-året på Hørøvsbymuseet.

Når det handler om formidling adskiller TENEN sig væsentligt fra Danmarks Folkelige Broderier. Vi har lagt vægt på at udgive et interessant og læseværdigt blad. I de sidste tre år har vi forøget indsatsen på bladsiden, men det er også nødvendigt med et højt kvalitetsniveau, hvis bladet skal være synligt i nutidens endeløse informationsstrøm. I dag står vi med et blad, der ikke kun indeholder medlemsinformationer, men derimod med et blad, der er godt på vej til at blive et rigtigt tidsskrift. Men 218 medlemmer (læsere) er alt for få, så på ønskeseddelen står naturligvis flere medlemmer!

Gennem det sidste år har TENEN udbudt restlageret af Danmarks Folkelige Broderiers teksthæfter og mønsterark til salg. Vi har desuden overtaget rettighederne til det fotografiske materiale, idet fotografen Niels Elswing, som i mange år var tilknyttet Nationalmuseet og dermed var fotograf på Folkelige Broderiers registreringer, har givet tilladelse til kopiering af diasserierne. Der vil blive tale om at overføre disse til CD-rom, i første omgang for at bevare serierne, og er der efterspørgsel på dem, vil de blive produceret til salg. Der er igen tale om frivilligt arbejde, idet Vibeke og Frits Lilbæk har tilbudt at udføre opgaven, blot materialeudgifterne bliver dækket.

Det øvrige materiale, som Danmarks Folkelige Broderier indsam-

lede, er blevet overflyttet fra Engelsholm Højskole til Textilforum i Herning. Gennem flere år talte vi ikke om Folkelige Broderier på TENENs bestyrelsesmøder, men i det forløbne år har det været aktuelt på hvert møde, og så må medlemmernes tilbagemeldinger vise om "tiden er moden".

Når vi ser tilbage på det forløbne 10-år har TENEN trods alt nået en del. Arbejder man med historien, arbejder man altid om kap med tiden. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at tænke på de mange interviews, som vi i årenes løb har foretaget med ældre mennesker. Jeg kan nævne Maud Daverkosen, Laura Halkjær, min mor og Johannes Hansen – alle er forlængst lagt i graven. Men de nåede at få fortalt nogle vigtige historier. Og artiklerne tåler at blive genlæst – find blot de gamle blade frem!

Det forløbne 10-år har også været TENENs læreår – mange forskellige tiltag er sat i værk og afprøvet – nogle med succes – andre ikke. Men med disse erfaringer føler bestyrelsen sig rustet til at gå ind i et nyt årti. Som altid på denne plads skal der lyde en tak til bestyrelsesmedlemmer – i år en særlig tak til Anni Mej Dahl, hvis arbejde ofte er usynligt – men kassererens arbejde ligner blot rengøringsassistentens – det er kun synligt, når det IKKE er gjort. Også tak til trofaste medlemmer – i særdeleshed dem, der har været med i hele 10-året – tak, fordi I troede på idéen!

Susanne Nielsen

Illustrationerne er udvalgt i TENENs gæstebog af redaktionen.

Hånd- arbejdets dag på Ellegårds- museet i Farum

Søndag den 7. november mødtes knap 40 interesserede personer for at høre museumsleder og arkivar Henrik Zip Sane fortælle om "huekone". Stine Huekone, som hun blev kaldt, var døbt Karen Kirstine Bendtsdatter. Hun blev født 1. 1. 1834 i Lyngø –Uggeløse Sogn.

Som lille blev Stine faderløs, og hender mor giftede sig senere med en husmand og væver i Vassingerød. Efter moderens død holdt Stine hus for sin stedfader. Stine fik lært sig metalbroderi, men af hvem vides ikke.

I 1860 mødte Stine Jens Olsen. Han var karl i Vassingerød. Han var 3 1/2 år yngre end Stine og troede ikke, han havde en chance hos sognets kønneste og kvikkeste pige. De forlovede sig og Jens lærte at væve hos Stines stedfader. Der gik nogle år, hvor de ernærede sig som henholdsvis huekone og tjenestekarl. I 1864 blev Jens indkaldt til ekstra soldatertjeneste i krigen mod Tyskland. I hast blev der ar-

rangeret bryllup, så Stine kunne oppebære en evt. enkepension, hvis Jens faldt i krigen. I juli 1864 fødte Stine en dreng.

Jens kom om efteråret hjem igen fra krig og preussisk fangenskab. Han kom i tjeneste i sin gamle plads, og i november fik de deres førstefødte døbt.

Stine og Jens fik syv børn, der alle blev voksne. Deres fjerde barn – sønnen Anders Peter Olsen – blev landpost i Brønshøj. Han fik sin far til at fortælle sine erindringer. Det blev til bogen *Den gamle klokke i Farum – en krigsveterans erindringer optegnet af hans søn*. Bogen blev udgivet i 1928 på Hagerups forlag med hjælp fra dr. Marius Philoton Kristensen, der var interesseret i folklore. Bogen handler mest om Jens' preussiske fangenskab, men Stine dukker op mellem linjerne. Stine støttede sin mand. Han kom engang til at ødelægge en gravsten. Stine trøstede ham, talte med efterkommerne, syede en guld-

nakke og fik den afsat, og stenen blev erstattet. Jens døde i 1916.

Anders Peter stoppede ikke med kun at skrive faderens erindringer, idet der er dukket et manuskript op, der er skrevet mellem 1928 og 1948. Dette er aldrig blevet udgivet. I notaterne fortæller Anders Peter bl. a. om, hvem der abonnerede på Socialdemokraten, og hvordan en socialist så ud.

Anders Peter havde en søstersøn – Hans Breval, født 1906, som skrev sine erindringer i begyndelsen af 1970-erne. Han havde siden barndommen nedskrevet, når han fik ny viden om slægten. På den måde får vi flere indtryk af Stines tilværelse.

Stine og Jens havde ambitioner om at få deres eget. De fik tilbudt et lille stykke jord af gårdejereren i Vassingerød. Jens syntes stedet lå for ubekvemt, og det var dyrt at få gravet en brønd. De hørte så, at der var en gård – et dødsbo – til salg. Her fik de lov til at bebo stuehuset, indtil gården blev solgt, men de måtte ikke dyrke jorden. Derefter boede de et år til leje hos hjulmanden – en stue og et køkken, det var alt!

I 1870 fik de lov til at bo i et lille hus i landsbyen Farum. Dette ejedes af frøknerne Svanenskjold, døtre af den tidligere ejer af Farumgård. Huset var jordløst, så Stine fortsatte produktionen af huer, og Jens vævede ved siden af sit job som daglejer.

Stine var dygtig, hun var populær og havde en god kundekreds i de ledende socialgrupper. Stines gode forbindelser gjorde, at Jens blev ansat som klokker og graver 1872. Det var frøknerne Svanen-

skjold, præsteparret, gårdejer, kirkeværge og sognerådsformanden Nils Larsens kone Marie, der anbefalede Jens til jobbet. Derudover gik han med regninger for lægen og dyrlægen, gik ærinder for frøknerne Svanenskjold og sommerpensionærerne, arbejdede som vejmand og slog græs.

Jens var meget stolt af sin kones broderier. Han kaldte altid Stine for mor.

Citat: ”Hvilken fryd var det ikke for mig, når jeg kom hjem fra mit arbejde, så vort nydelige lille hjem, når solen tittede ind af de små vinduer med de små røde gardinkapper. Der ved et af vinduerne havde mor altid plads, hvor hun sad og broderede på sine guldhuer. Der var blevet lavet en lille forhøjning ved hendes vindue, hvorpå kunne stå en stol og hendes sybord med et nydeligt mahogniindlagt sykskrin, som hendes søstersøn Valdemar, der var snedker, havde lavet til hende, og hendes ramme, hvori tøjet var spændt, som hun broderede på, og så hendes guldtresser, som ikke fyldte meget, da man godt kunne have for et halvt hundrede kroner i den hule hånd”.

Huerne blev broderet på atlask med mønstre af pap, der blev overtrukket med kantiller og pailletter. De var så nydelige de huer – og klædte den stand, de hørte til. Prisen var mellem 30 og 50 rigsdaler. Hendes gode ry gjorde, at hun fik kunder langvejs fra.

Fra omkring 1890 begyndte de yngre koner i Farum at ”smide huen”. Bønderne ville nu være købstadsklædte. Fotograf Mogens Vestergårds samling af kvinde-

portrætter fra perioden daterer nedgangen i brugen af guldnakker.

I sine sidste år foretog Stine kun reparationer. Arven af huer blev ofte omsat til tasker, muf-febeklædning mm.

Når Jens og Stine gik til alters en gang årligt, lod de sig altid indskrive hos præsten eller degnen. De klædte sig i deres pæne sorte tøj og Stine tog sin sorte hue på – aldrig guldhue. Huen var syet i samme facon som guldhuen, men var overtrukket med lasting. Hagebåndene var hæftet på på siden, de var også sorte.

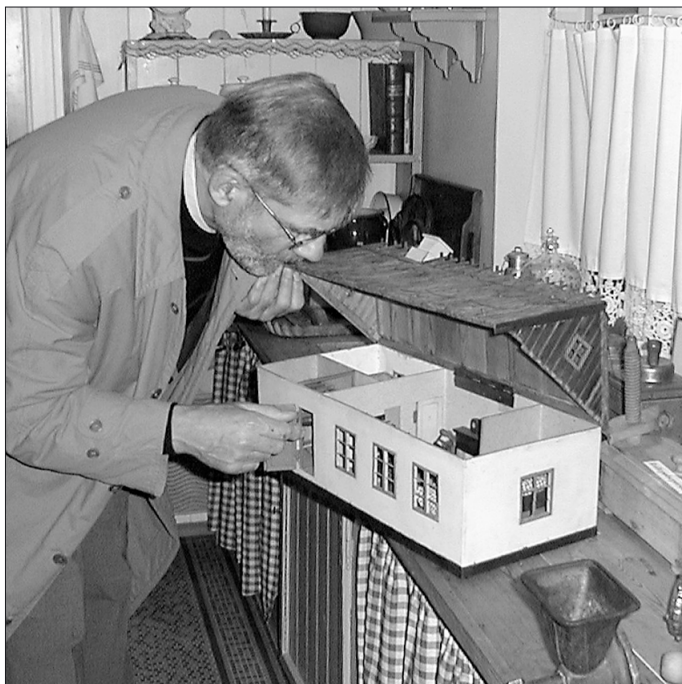
Den 25. juli 1886 brændte huset ned sammen med seks andre småhuse. Alle familierne blev hjemløse, og klokkerfamilien mistede stort set alt. Jens måtte styrte op i kirken for at ringe "brand".

Han har kunnet stå og se sit eget hus brænde ned!

Præsten lod Jens, Stine og deres syv børn bo i konfirmandstuen. Her boede de et par måneder, indtil de fandt et lille landarbejderhus. Stine gik ofte og rodede i brandtomten. Hun fandt lidt guldtresser – de skulle gemmes trods det, at de ikke kunne bruges, for de repræsenterede trods alt en værdi!

1. maj 1897 havde Jens 25-års jubilæum som klokker og graver. Hjemmet var fyldt med gæster. Stine var sengeliggende og halvanden måned senere døde hun 63 år gammel. Jens levede yderligere 19 år og savnede Stine meget.

Da Anders Peter fyldte 80 år i 1951 samledes Jens og Stines efterkommere i Farum til en stor fest. Herfra har Hans Breval gemt taler

Hans Sørensen – leder af Cornelen – viser en model af Stine og Jens Olsens hus.

og sange. Det er ret usædvanligt at have en så veldokumenteret beskrivelse af en landarbejderfamilie.

*

Efter dette fremragende og godt fortalte foredrag af Henrik Zip Sane var det muligt at stille spørgsmål omkring "huekonen".

Ellegårdsmuseet har omkring 200 huenakker. De 20 er udstillet i "Stines Huekones stue", og resten ligger i magasin. Det er muligt at bruge disse huer til studier.

*

Der var også mulighed for at besøge købmandsgården Cornelen, der ligger få skridt fra Ellegårdsmuseet. Cornelen er opkaldt efter den sidste købmand – Corneliusen. Den består af købmandsbutik og

bolig. Der har været købmandshandel fra 1862 til 1962. I boligen kunne vi se møbler, porcelæn, beklædning, broderi mm. som det så ud i den første halvdel af 1900-tallet. Lederen af Cornelen – Hans Sørensen – viste rundt og fortalte.

Man kunne desuden forsøge sig med den svære kunst at arbejde med metalbroderi. Silke-Annet havde på Ellegården sat forskellige rammer op med metalbroderi, så man kunne prøve at sy på en huenakke. Annet fortalte om guldbroderi og de forskellige typer rammer.

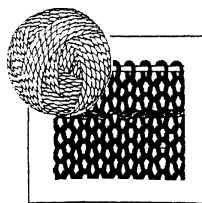
Det var en dejlig og spændende eftermiddag. Tak.

Anny Vad Petersen

Foto: Vibeke Lilbæk

Nordisk Strikkesymposium

Foreningen Gavstrik arrangerer i et samarbejde med Skals Håndarbejdsskole Nordisk Strikkesymposium i perioden 18. til 25 juni i år. Prisen er oplyst at være 2650 kr. Sidste tilmeldingsfrist er 1. april og materiale med tilmeldingsblanket kan rekvireres fra Skals Håndarbejdsskole, Højskolebakken 21, 8832 Skals, tlf. 86694064.

I forbindelse med strikkesymposiet forberedes en lille udstilling med strikkeredskaber. TENENS læsere opfordres til at være behjælpelige med dette. Der er interesse i gamle eller anderledes strikkeredskaber – gerne med en lille historie tilknyttet. Kan du bidrage, bedes du rette henvendelse til Kirja Kongsbak, St. Magleby Strandvej 47, 2791 Dragør, tlf. 32 53 19 81.

Efterlysning - fra købmandsmuseet Cornelen:

Er dette mon et Reformundertøjs-livstykke fra ca. 1915?

Henveltelser vedrørende dette stykke kvindeundertøj med fabriksmærket "Corsotella" bedes rettet til redaktionen.

En rig og spændende oplevelse

Birgitta Schøning havde den 15. januar inviteret medlemmer af TENEN til at se hendes samlinger af redskaber, broderier og kniplinger. Interessen for håndarbejde begyndte allerede i barndommen, og samlingen voksede siden. Der var lagt frem i to stuer, i lag på spisebordet, på vægge og i reoler og skabe.

Vi beundrede og pillede, det måtte vi godt, og spurgte. *Birgitta* fortalte om fingerbøl – to sættekasser fulde – og kniplepinde, over 700 fra hele verden, syet fast i runde fletbakker og ophængt på dørkarmen – fikst! Hun forklarede brugen af de gamle redskaber, og viste finurlige nåle-huse.

Broderier og kniplinger blev “set efter i sømmene”. Jeg tror vi alle fandt lige det, som vi interesserer os for indenfor smukt og gammelt håndarbejde. Vi oplever desværre en nedgang i disse år, men fremtiden forudsætter fortiden, og med “vogtere” som Birgitta og TENEN skulle fremtiden have gode muligheder.

Tak for en dejlig dag!

Liese Nielsen.

Foto: Vibeke Lilbæk

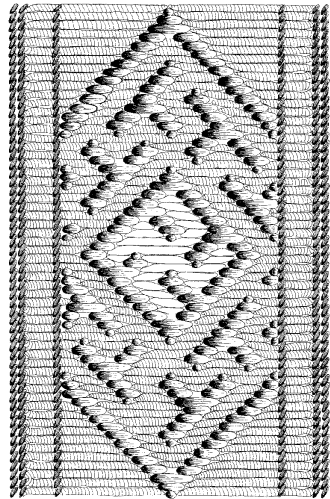
Artikler:

Anne Hedeager Krag: Silkevejen. Om fund af silke i grave fra vikingetiden. I *SKALK* nr. 6 1999, side 28 til 31.

Anne Hedeager Krag og Lise Ræder Knudsen: Vikingetidstekstiler. Nye opdagelser fra gravfundene i Hvilehøj og Hørning. I *Nationalmuseets Arbejdsmark* 1999, side 159–168 (English summary 169–170).

Anne Hedeager Krag: Dragt og magt. I *Humaniora* nr. 4, 14 år-gang 1999, side 3 til 7.

Vibeke Ervø

Rekonstruktionstegning af det hyppigst forekommende mønster på Hvilehøj-båndet. Efter Nationalmuseets Arbejdsmark 1999.

Boganmeldelse:

Klesskikk i Tinn i Telemark – Frå tinndøklede til tinnbunad – af Aagot Noss.

Novus Forlag – Oslo 1999.

ISBN 82-7099-313-1

Det er en bog med godt 200 sider i A4-størrelse – trykt på glittet papir. Den er skrevet på nynorsk, men med lidt tålmodighed viser den sig at være absolut læsbar.

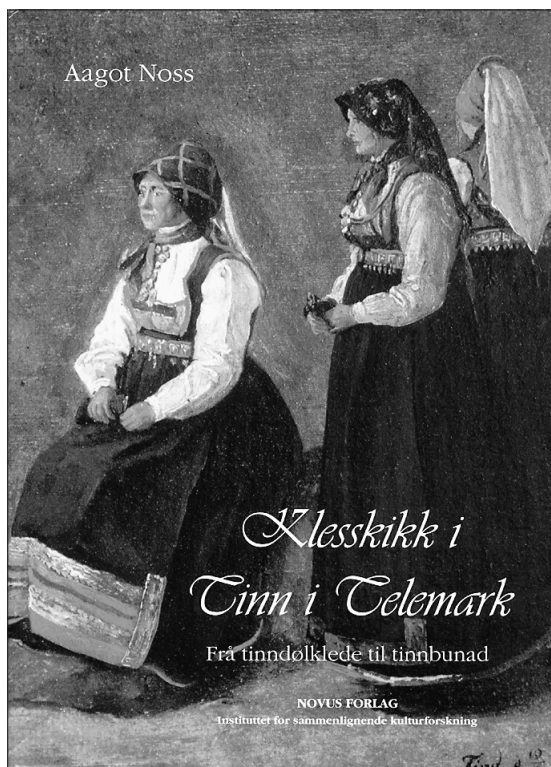
Bogen er overdådig i sit smukke layout med de mange billeder og skitser. Hovedvægten er lagt i at beskrive “tinndøklæder” – kvindeklæder fra 1820-erne til 1962 samt brugen af Tinnbunaden i dag.

Bogen bygger på billeder, fotografier, mønstertegninger samt optegnelser og oplevelser fra forfatterens feltarbejde i 1962.

Aagot Noss (f. 1924), der er Norges ekspert på dette område, har været førstekonservator og leder af dragt- og tekstilsamlingen på Norsk Folkemuseum i Oslo. I 1986 fik hun Kong Gustav Adolfs Akademis pris for “grundlæggende forskningar rörande folkdråktens historia i Norge” og i 1994 fik hun Kongens fortjenestemedalje i guld.

Tinn ligger som en lille “ø” øverst i Telemarken. I 1962, hvor Aagot Noss lavede feltarbejde i

Bogens forside: “Kyrkjeklede tinndølar”. Signeret “Tind d 10/7 28 F”. Udsnit af oliemaleri af Thomas Fearnley. På selve maleriet, der har størrelsen 31,3 cm x 21,8 cm, er der også to mænd.

Tinn, var der stadig personer, der havde de gamle klæder ligesom der var flere, som kunne huske brugen af dragterne. Den ældste informant var Åse Roe, der var født i 1874. Hun gik dengang endnu i "tinn-døllede".

Aagot Noss, der på dette tidspunkt har været en ung kvinde, mødte et par ældre kvinder, som hun fik til at vise sig, hvordan de i praksis klædte sig på i disse traditionsrige dragter. Disse kvinder har på dette tidspunkt været 73 og 88 år. Måske har de undret sig over, hvad hun ville bruge dette til,

men i dag kan vi være glade for, at disse optegnelser blev gjort, mens tid var.

Påklædningerne er meget fint gengivet i bogen som billedkavalkader:

- Kjersti Fjellerud viste hvordan hun "knyter ivitørklæde (overtørklæde) bakpå halsen" og "bera uppe stakken" (løfter yderskørtet).
- Af Åse Roe er der ikke mindre end 13 billeder, hvoraf et vises her til venstre. Hun viser trinvis, hvordan man tager sine kirkeklæder på – lige fra hun henter dem i "buret" til hun er på vej til/fra kirke. Der er også en lille serie med billeder af "klæder der aldrig kom i kirken".

Bunaden, som den bruges i dag, svarer til en vis grad til vore folkedragter. Bunaden er dog mere tilrettet nye strømninger og ikke nødvendigvis kopier af de gamle folkedragter. Tinnbunaden blev taget i brug da folkedragten blev

afløst af samtidige klæder. I I dag bliver bunaden brugt til fest og højtid i og udenfor kirken.

Bogen har bagerst et engelsk resumé, inden den går over i noter med bl. a. skifter og ordlister.

Det er en flot bog, der giver et fornemt billede af en lille egns særkende med hensyn til klædedragtens kulturhistorie.

*

I samme serie er udkommet:

- *Lad og krone*. 1991.
- *Nærbilette av ein draktskikk*. 1992.
- *Krone og skaut*. 1996.

Vibeke Lilbæk

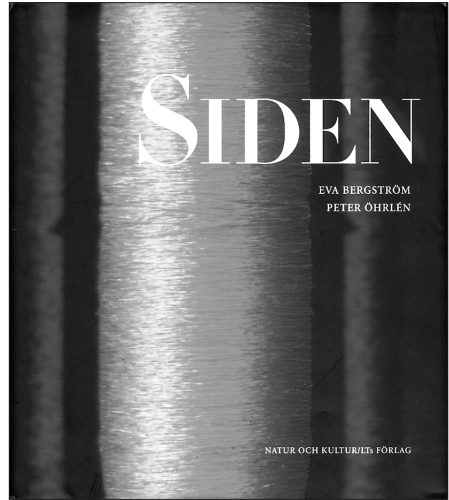
Boganmeldelse:

Siden. Eva Bergström & Peter Öhr-lén. Stockholm: Natur och Kultur 1999. 168 sider med farveillustrationer. ISBN 91-27-34992-6.

Smuk og indbydende som en coffee-table-book er den, og etnologens og journalistens tekster er samtidig velskrevne og meget informerende. Man læser med fornøjelse om fremstilling, pragtstoffer, handel ad Silkevejen, og luksusvarens vej til Norden.

Christian IV grundlagde manufakturer i Silkegade i København – men de fik ikke nogen lang levetid. I Sverige fik silkevævningen en meget længere historie, og K. A. Almgrens sidenväveri i Stockholm væver endnu i dag efter de gamle mønstre, dog af kinesisk silke. Man viser endda produktionsgangen frem for besøgende, i snit ca. 20.000 pr. år!

Det svenske forsvar foretrækker flettegn tilvirkede indenfor landets

grænser og medvirker derved til at holde virksomheden i gang, ligesom museer og restauratorer er blandt kunderne.

Kapitlerne om den svenske fabrikation indeholder meget nyt og var for denne læser de mest givende, men hele bogen kan anbefales som lystlæsning. Den afrundes af en lidt knap kildefortegnelse, enkelte ordforklaringer og et emneregister.

Lone de Hemmer Egeberg

Skaraborgs Brigades silkefane blev overrakt af den svenske konge i 1995.

Ud over at være én af stumfilmens store stjerner gav Asta Nielsen også sine kunstneriske evner udtryk i collager lavet af stof. Silkeborg Kunstmuseum har fundet frem til omkring 60 af dem og har dem udstillet indtil 27. februar. På billedet ovenover har Asta Nielsen skildret skuespillerveninderne Maria Garland og Clara Pontoppidan samt maleren Kirsten Kjær og sig selv klædt ud som kortspillende havnesjovere i St. Pauli.

ARRANGEMENTS- OG UDSILLINGSKALENDER

TENEN afholder generalforsamling lørdag den 25. marts 2000 i Hørvævmuseet på Krengerup: Se indbydelsen andetsteds i bladet. Kontaktperson er Susanne Nielsen tlf. 63 83 11 26 eller Beth Døssing tlf. 64 74 19 19. Prisen er 190 kr. som indbetales på TENENs giro 143-0130 senest den 10. marts.

Aars Vandtårn:

Felt Works II. Filtudstilling med Jorie Johnson – USA/Japan, Jeanette Appleton – England, May Jacobsen Hvistendahl – Norge samt Lene Nielsen – Danmark. 30. januar til 3. april 2000.

Adr.: Møllevej 20, 9600 Aars. Tlf. 98622668.

Seminarium for Håndværk og Design:

Den årlige udstilling af studerendes arbejder fra følgende linier: Grafisk, Billed, Keramisk, Smykke samt Textil. 3. – 5. marts 2000

Adr.: Thistedvej 115, 9400 Nørresundby.

Galerie Andersen & Jul:

Tekstilkunst v. Vibeke Jerichau og keramik v. Turi Heisselberg.
3. – 26. marts 2000.

Adr.: Prinsensgade 46, 9000 Aalborg.

Museet for religiøs kunst:

I sten, uld og silke. Skulpturer af Laila Westergaard samt kirketekstiler af Lene Abildgaard Knudsen og Naja Salto. Lørdage og søndage kl. 13–17 indtil 2. april 2000. Grupper efter aftale på tlf. 97810371.

Adr.: Strandvejen 13, 7620 Lemvig.

Textilforum:

Inspiration fra Keltisk Ornamentik. Broderi, strik, læder. Elever fra Skals Håndarbejdsskole viser resultatet af to ugers projektarbejde. Indtil 31. januar 2000.

Ännu mera mattor. Tæpper fra Märta Måås-Fjetterströms værksted i Båstad. 6. december 1999 – 30. januar 2000.

Objects of Desire. Joan Schulze viser sine Art-Quilts indtil 27. 2. 2000.

Adr.: Vestergade 20, 7400 Herning.

Kunstcentret Silkeborg Bad:

Træer og dæmoner. Billedværeren Annette Graae udstiller skitser og gobeliner. 4. marts – 24. april 2000.

Adr.: Gjessøvej 40, 8600 Silkeborg.

Silkeborg Kunstmuseum:

Filmskuespiller *Asta Nielsens collager af stof*. Kompositionen af mønstre og indfarvede tekstiler er af ekspressionistisk virkning. Indtil 27. februar 2000. Se billedet side 32.

Adr.: Gudenåvej 7–9, 8600 Silkeborg

Varde Bibliotek :

Udstilling af patchwork. Birgit Andersen fra LOF udstiller.

13. marts – 8. april 2000.

Rådhusstræde 2, 6800 Varde.

Trapholtmuseet:

Lightmail. Udstilling af tekstilkunstneren Astrid Kroghs lysafskærmninger. 9. marts – 30. april 2000.

Adr.: Æblehaven 23, 6000 Kolding.

Kridthuset i Stege:

Billedtæpper og keramik af Bente Egedorf og Bent Jørgensen. 1. – 30. april. Skolegade 6, 4780 Stege.

Bispegården i Kalundborg:

Urban: Tøj, tekstil & keramik. Vibeke Fonnesberg Schmidt, Anne Fabricius Møller, Ann Schmidt–Christensen og Grethe Wittrock. Til 13. februar 2000.

Adr.: Adelgade 6, 4400 Kalundborg.

Greve museum:

Tulipanen i hedebosyningerne. 4. maj til 1. oktober 2000.

Adr.: Bækgårdsvej 9, 2670 Greve.

Kastrupgårdsamlingen:

John Olsen og Hanne Skyum. Malerier, objekter, grafik og billedtæpper.

7. april – 5. juni 2000.

Adr.: Kastrupvej 399, 2770 Kastrup.

Dauids Samling:

Tekstiler fra islams verden ved Mette Helms. Omvisninger kl. 14 den 4. marts og den 26. marts 2000.

Adr.: Kronprinsessegade 30, 1306 København K.

Kulturen i Lund:

Udstilling med et udvalg af den egyptiske samling, bl.a. en 2000 år gammel mumie og en koptisk dragt fra omkring år 600. Tekstilhallen på Kulturen indtil 6. februar 2000.

TENEN vil gerne bringe fyldestgørende oversigter over udstillinger af interesse for vore læsere. Det er ofte svært at få oplysningerne fra museer og udstillingssteder i tilstrækkelig god tid, og vi opfordrer derfor alle til at bidrage med informationer om kommende arrangementer til bladets redaktion. Deadline for korte meddelelser er ca. to uger før bladet udkommer.

Telefonliste for TENENs bestyrelse mv.

<i>navn</i>	<i>adresse</i>	<i>telefon / ePost</i>	<i>hverv</i>
Susanne Nielsen	Sasserød 16 5462 Morud	64 83 11 26	formand
Astrid Dueholm	Lembkesvej 10 B 6100 Haderslev	74 52 19 54	næstformand
Anni Mejdahl	Nibsbjergvej 10 7500 Holstebro	97 42 37 86	kasserer
Annet Laursen Skjelsager	Dorthesvej 2 3520 Farum	44 95 05 55 <i>silke-annet@detail.dk</i>	dagbog
Hanne Frøsig Dalgaard	Bredebovej 33, 6.tv 2800 Lyngby	45 88 32 67 <i>hfd@vip.cybercity.dk</i>	redaktion
Lone de Hemmer Egeberg	Gærdet 12 3460 Birkerød	45 81 15 97	redaktion
Vibeke Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl@get2net.dk</i>	redaktion
Jytte Harboesgaard	Frederiksberg Allé 78 1820 Frederiksberg C	33 21 14 81	suppleant
Lis Slottved	Hjarupvej 10 6200 Aabenraa	74 63 03 50	suppleant
Lucie Borgsmidt-Hansen	Broholms Allé 28 2920 Charlottenlund	39 64 31 85	revisor
Frits Lilbæk	Kollerødvej 39 3450 Allerød	48 17 16 47 <i>vofl@get2net.dk</i>	redaktion

*Særtryk af
tidskriftet TENENs
artikler
kan bestilles
ved henvendelse
til redaktionen*

Ikast i Midtjylland ligger i centrum af uldjdernes domæne. Det er derfor ikke underligt, at det er tekstilindustrien, der præger egnen.

Flere tekstilfabrikker har meget smukke skulpturer, der på en eller anden måde symboliserer håndværket i "Byen der klæ'r Danmark".

Denne nåle-skulptur er ingen undtagelse. Den er et par meter høj og er lavet af Jens Chr. Jensen, Ikast. Den er sat op for 10 år siden.

Som så mange andre firmaer på egnen begyndte de i en kælder. Aage Nielsen og hans kone startede i 1956 med at forhandle sytråd, bånd og elastik.

Aktiviteterne greb om sig, og garagen bev inddraget. I 1981 overtog datteren Bodil og svigersønnen Laust firmaet, der flyttede til større forhold på ca. 2000 kvadratmeter. I dag forhandles der sytråd, elastik, bånd, gummibånd, etiketter og knapper. Ud over denne virksomhed har de en elastikfabrik, hvor der bli-

ver vævet elastik, snor og bånd, samt et farveri, der farver knapper, snorstopper, spænder og bånd. Senest er firmaet fra 1. januar 2000 blevet opdelt, så tilhører nu er i Aage Niensens regi og sytråd er i COATS.

*

Det er altså en virksomhed, der har foretaget et bungie-jump op fra kælderen.

Vibeke Lilbæk